

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. 1/4 an
9 cor. 1/4 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
1/2 an 12 cor. 1/4 an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
odată 12 fil., a treia
odată 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Așare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Constanța.

În bubuitul tunurilor, în dangătul clopotelor, în viforul de urale al lumii adunate, țarul tuturor Rușilor a atins pentru întâia dată pământul României, în Dumineca trecută.

A fost întâmpinat cu o solemnitate într'adevăr imperială.

Regele Carol i-a întins mâna, și cei doi suverani s'au îmbrățișat și s'au sărutat frățeste.

Viitorul cel mai apropiat va arăta, câtă sinceritate a conținut această îmbrățișare, și întru cât se poate numi: frățescă.

Acum, că alaiul sărbătorește a trecut, putem analiza în deplină liniște întrevederea dela Constanța.

În ori-ce caz vizita țarului și a familiei imperiale în România e un eveniment, ce trece peste limitele unui act de curtoazie. E cea dintâiu vizită, pe care stăpânitorii întinsei împărății dela Nord o fac neînsemnatei României de odinioară. E cea mai eclatantă dovadă, că însuși țarul recunoaște valoarea țării românești.

E o cale așa de lungă dela vremile, nu chiar îndepărtate, când Rusia nu se simțea îndatorată la acte de politeță față de aceasta țărișoară, până la războiul independenței și — mai ales — până la pacea din București.

România a devenit, deodată, centrul preocupărilor întregii Europe, și azi ziarele mondiale scriu articole după articole, discutând și argumentând cât de mult valorează pentru diplomație atitudinea României.

Va rămânea și pe viitor România în sfera de interese a triplei alianțe — sau se va alătura la tripla antantă, urmând de aci înainte politică ruso-filă: iată chestia, ce se discută cu atâta interes în marile ziare străine, dela Moscva, până la Berlin și Paris.

Noi credem, că rezolvirea acestei chestii nu e din cale afară urgentă.

N'a fost România nici odată într'o situație așa de fericită, ca aceea de acum — și ar fi un adevărat dezastu să scape acest prilej fără a se folosi pe deplin, căci clipele istorice sunt așa de rare în viața popoarelor. Trecute odată, ele rămân trecute pentru veacuri, dacă nu pentru totdeauna.

Azi România poate să cumpănească singură pasul ce-l va face, căci nu ea caută alianțe și legături diplomatice, ci alții.

Va avea destul răgaz să judece pasul ce-l va face și să-și spună cuvântul hotărîtor numai când se va fi convins pe deplin, că lucră conform intereselor celor mai vitale ale ei.

De aceea credem, că e prematur să se susțină așa de hotărît — cum o fac unele ziare din Pesta și Berlin — că România e pierdută pentru tripla alianță.

Sărutul, ce și l-au dat cei doi suverani la Constanța, vorbele călduroase ce le-au schimbat, și chiar apropiata logodnă a prințului Carol cu una din ficele țarului, încă nu înseamnă dreptul: politică rusofilă. E o apropiere, de foarte mare însemnătate —, fără îndoială — ce poate prepara numai calea spre alianță, dar nu o condiționează în mod absolut. Până când țarul Rusiei nu va repara nedreptatea ce s'a comis cu ruperea Românilor basarabeni de trupul Moldovei, credem, că nu se poate gândi nimeni în mod serios la o alianță formală. Cu atât mai vârtos nu; cu cât ruperea Basarabiei s'a săvârșit chiar după războiul, în care dorobanții români au luptat alături de cazacii ruși, pe câmpiile Bulgariei.

Remâne deci întrevederea dela Constanța un eveniment de foarte mare importanță, dar asupra căruia nu se poate spune cuvântul din urmă.

Cuvântul acesta e al Țarului — și el nu l'a spus încă...

Banchetul de gală dela palatul regal.

Toastul regelui Carol. „Cu o sinceră bucurie salut sosirea pe pământul României a Majestații Voastre Imperiale, însoțită de M. S. Impărăteasa și de Augusta sa familie. În acest fericit eveniment vedem o nouă dovadă a sentimentelor de prietenie pe cari Majestatea Voastră mi-le-a arătat în chip așa mișcator de un lung șir de ani. Amintirea primirii grațioase și atât de cordială ce Majestatea Voastră mi-a făcut cu prilejul călătoriei mele în Rusia, va rămâne neștersă pentru mine. De asemenea nu voi uita vizita flotei imperiale în portul Constanța, nici aceea a Marelui Duce Nicolae Mihailovici, din mâinile cărui am primit bastonul de mareșal al armatei ruse, în comemorarea confraternității noastre de arme, pecetluită pe câmpurile de bătaie din Bulgaria, sub glorioasa domnie a Augustului și neuitatului vostru moș. Aceste scumpe mărturii de interes și de simpatie vor deștepta în toate inimile românești o vie — și în deosebi în a mea, — cea mai afectuoasă recunoștință și vor contribui a restrânge și mai mult raporturile excelente, așa de fericit stabilite, între imperiul rus și țara mea. Nobila generoasă inițiativă a Majestații Voastre pentru înființarea conferinței dela Haga, imi este o cheazăsigură că Majestatea Voastră pretuște serviciile ce România a putut aduce cauzei păcii europene în cursul evenimentelor ce s'au desfășurat anul trecut în peninsula Balcanică. Ținta statornică și neschimbată a României este de a contribui, printr'un echilibru stabil și prin relațiuni cordiale între toate statele din această parte a Europei, la menținerea acestei păci binefăcătoare, care singură le poate permite să ajungă la propășirea ce o doresc. Din adâncul inimei urez bună venire Majestaților Voastre și mulțumesc M. S. Impăratului pentru toate amabilele sale atențiuni față de țara mea, care se va uni într'un gând cu mine la urările călduroase ce fac pentru fericirea sa personală și aceea a gustei sale familii, pentru prosperitatea marelui său imperiu și pentru viteaza armată imperială de care mă leagă atâtea scumpe amintiri. Trăiască M. S. Impărăteasa Alexandra Teodorovna!”

Răspunsul Țarului. Țarul a răspuns în termenii următori:

„Cuvintele cordiale prin care Majestatea Voastră a binevoit să ne ureze bunăvenire pe pământul românesc m'au mișcat adânc. Intemeiate pe tradițiile amicale cari au unit în totdeauna ambele noastre țări,

legăturile dintre noi sunt încă restrânse prin glorioase amintiri comune și printr-o sinceră amicitie personală.

Sunt fericit să văd realizându-se astăzi o dorință care mi-era scumpă de mult, aceea de a putea exprima prin viu graiu Majestății Voastre, în însăși țara sa, sentimentele afectuoase ce le am pentru ea. Sub egida Majestății Voastre, România a luat un avânt și a atins o dezvoltare remarcabilă. Nicăieri rezultatele dobândite nu puteau fi întimpinate cu o mai sinceră mulțumire decât în Rusia, unde întotdeauna s'a obișnuit a se lua o vie parte la destinele coreligionarilor vecini. De acest curent de simpatie, care îndreptează în chip firesc inimile rușești către prietiniții noștri români, Altețele Lor Regale Principele și principesa României au putut să se încredințeze prin ele înșile, cu prilejul vizitei pe care ne-au făcut-o, și care ne-a pricinuit o atât de mare plăcere. Sprijinindu-se pe simpatia reciprocă a celor două popoare, amicitia României și a Rusiei răspunde în același timp, cum nu se poate mai bine, tradițiilor istorice și intereselor celor două țări limitrofe.

Imi place să văd, în solidaritatea acestor interese, o cheazăie mai mult pentru fericita dezvoltare a raporturilor noastre de prietenie și bună vecinătate. Majestatea Voastră a binevoit să semnaleze efectele salutare ale unei politici pacifice; imi este cu deosebit plăcut, cu acest prilej să aduc omagiile mele influinței binetăcătoare pe care România a exercitat-o acum în urmă, sub înțeleapta conducere a regelui ei. Opera de pace îndeplinită de Majestatea Voastră, și-a dobândit recunoștința popoarelor, sporind încă prestigiul țării sale.

Cu speranța că nimeni nu va turbura pacifică dezvoltare a regatului Vostru, ridic păharul meu în sănătatea Majestății Voastre

a M. S. Reginei și a întregii familii regale precum și a prosperității României și a vitezei armate române, ale cărei frumoase regimente le-am admirat chiar acum cu o sinceră plăcere și căreia sunt mândru să aparțin de aci înainte ca șef al regimentului 5 roșiori.

Trăiască M. S. Regele! Trăiască M. S. Regina!

O scrisoare. Sub acest titlu „Românul” publică un articol mai lung al unui membru din comitetul național, relativ la metamorfozarea politică a călugărului Mangra.

Reținem următoarele:

„Iarăș vă vin peste mână, dar conștiința nu-mi permite să tac! Am citit în „Az Ujság” declarațiile lui Mangra. A sosit momentul ca... să fie demascat chiar și înaintea Ungurilor. Nu știu secretele înființării „Tribunii Poporului” dar îl cunosc pe M. și politica lui dela alegerea lui Goldiș. E minciună, că alegerea asta ar fi avut scop politic: schimbarea programului partidului nostru și pregătirea înfrățirii romano-maghiare! Poate, că M. în sufletul lui a fost încă de pe atunci renegat, — dar noi deputații sinodali, conduși de Mihai Veliciu, Oncu și Mangra l-am ales pe Goldiș, — deși politica lui a fost contrară cu politica noastră, numai pentru ca să scăpăm de sistemul poreclit hamsism, — și să asigurăm influința naționaliștilor în frunte cu Mangra. Acesta-i adevărul istoric. Ar fi foarte bine să-l interviewați pe bătrânul Veliciu, fostul prieten cel mai bun și unicul martor de încredere al faptelor renegatului. După alegerea lui Goldiș până ce dânsul n'a devenit bolnav influința lui M. și a naționaliștilor a fost neconturbată.

Alegerea lui de vicar iarăș n'a fost rezultatul unei politici noi! El a făcut

declarația că nu aspirează la vicariat și nu primește, nu cumva să fie bănuț de invidie personale la alegerea lui Goldiș. Nu am forțat în interesul bisericesc și național al Bihorului alegerea lui! Mult am discutat chestia cu dl Veliciu, până ne-am înțeles să-l alegem pe Mangra și mult a trebuit să-i vorbim... până a primit. În sufletul lui era poate renegat, — dar adevărul e așa cum vă scriu! Dacă a fost mincinos față de noi, mincinos e și față de Maghiari. Nu dragostea față de Unguri îl îndeamnă, — ci râvna spre mitră vlădicească, sau chiar spre cea metropolitană! Am dovezi.

La Orade a fost intransigent naționalist. În 1910 ne-a ajutat la organizarea serbărilor din Orade. El de capul lui a umblat după ajutor material din România! Pe urmă a cochetat cu Justh, și a voit să-l câștige pe acesta pentru chestia națională. — E minciună, deci tot ce scrie despre misiunea și faptele lui ca vicar. În 1906 a lucrat mult în interesul candidaților naționaliști din Bihor.

La 1910 mult m'am luptat să-l rețin dela pașul făcut. Nu-i drept, că motivul dezertării a fost dragostea lui față de unguri; a fost ura personală față de unii membri din comitet, — apoi lozinca, că *gr-or. n'au oameni cu trecere la guvern, de aceea uniți ne periclitează toate interesele*“.

Raport

despre activitatea societății de lectură „Inocențiu Micu Clain” a teologilor din Blaj pe anul societății 1913/4.

Să-ți dai seama despre activitatea anului acestui nu e tocmai lucru ușor. Nu doară, că ea ar fi extraordinar de bogată, ori, că nu ar fi continuarea firească a drumului bătut

FOIȚA.

Prepozitul Ioan Buteanu.

— 1848—1914. —

— O pagină din istoria filologiei române. —

de Dr. C. Pavel.

(Continuare).

Când veni Buteanu la Beiuș, instrucția — ce-i drept — tăcâna în făgașele în care apucase la începutul erei constituționale, dar corpul didactic se pomenia în pragul unor schimbări și prefaceri. Până prin anii șaptezeci, din suta trecută, postul de profesor nu era considerat drept un post statornic și definitiv, ci un fel de șală de așteptare de unde pândiau trenul ce duce la vre-o parohie mai bună ori la altă slujbă diecezană. Așa se întâmplă, că în vremea aceasta aproape toți profesorii dela acest institut, fie în urma unor prea modeste mijloace de trai, fie că pregătirea și mâna de pedagog de moda veche nu mai făceau, părăsesc catedra. O seamă de profesori — mai târziu distinse fețe bisericești — cum fură între alții Augustin Antal, fostul protopop al Beiușului, Gavril Lazar de Purcărești, protopopul Sanislăului, Ioan Selăgianu, protopopul Vezendului, Alex. Bozintanu, protopopul Macăului, Moise Neșiu, fost canonic,

— pleacă la parohia, unde se afirmă buni diriguitori ai vieții dela sate și cucernici păstori sufletești.

În vremea aceasta Buteanu, fire mai dintr'o bucată, deși mai mică, dar mai răbdurie, veșnic optimist, aflându-și deplin acordul sufletesc în cariera profesorală, se pune pe lucru, și pe lângă munca zilnică de profesor, studiază în particular și — amăsurat legilor celor noi — trece examenele de capacitate. Nu face însă numai studii de porunceală, ci om meditativ cum era, prin zelul și dragostea cătră studiul limbii parcă revie vechile tradiții literare din vremea episcopului Vulcan, când pe lângă Blaj, Oradea lui Niceta Horváth¹⁾, I. Szilágyi, S. Branu, Ioan Corneli, Nicolau Vitez, Gheorghe Farkaș, M. Tertina²⁾, era al doilea centru și Cenaclu al cărturarilor români. Pe mormântul lui Vulcan adorm tradițiile literare; urmează vremuri mai prielnice pentru îndelniciri de altă natură. Sub episcopul Vasile Baron de Erdélyi se face mai multă propagandă religioasă, și împing mai înafară hotarele eparhiei. În vremea aceasta abia canonicul dr. Ioan Vaneea ne dă un „Dialog despre Constituțiunea Bisericii și despre Sinoade“

¹⁾ Iorga: Ist. Bis. Rom. II pg. 210.

²⁾ Papiu Ilarian: Vieța, operele și Ideile lui Georgiu Șincai. București 1869 pag. 21.

1861 și Iosif Papp—Szilágyi renumita scriere: „Enchiridion Iuris Ecclesiae Orientalis Catholicae, 1862. Sub următorul lui Erdélyi, sub Papp—Szilágyi se administrează bine încolo dela gramatica lui Alexi din 1826, la noi se pune puțin preț pe cercetări științifice, lingvistice și istorice, deși tocmai în vremea aceasta istoria și limba erau etapele scrisului românesc. Aproape fiecare cărturar român se pasiona de aceste studii, la acărora strălucire contribuiau de-o parte erudițiunea incontestabilă și foarte îngrijită alui Cipariu, iar de altă parte avântul și energia și vraja limbii lui Bălcescu.

Încântat de idealul mareș și de principiile școlii dela Blaj, cari au fost și vor rămâne, principiile de viață ale poporului românesc, Buteanu se îndeletnicește cu studiul limbii, cercetând de o parte bogatul material ce se fărâmița din altarele școlii ardelenne, ale căror chei le păstra Cipariu, iar de altă parte chibzuind asupra modului, cum acest material, cernut în focul polemilor dintre cele două direcții, s'ar putea întrebuița la instrucția tinerimii școlare.

Doi erau greutățile de cari avea să-și dea seama profesorul de limbă dela institutele românești din vremea aceasta. Îd noul Regulament pentru școlile secundare din țară propunerea l. maghiare primia un teren din ce în ce mai larg. Se iveau încă la mijloc greutatea și întrebarea, cum să se propună aceasta limbă cu spirit și legi atât

de înaintași, ci din motivul, că anul espirat a fost o metă însemnată în viața societății noastre. Vârsta de 50 ani chiar și în viața unui individ e un punct, unde ajuns îți faci socoala cu toată gravitatea, unde îți examinezi vrând—nevrând trecutul: de a fost un și demn, sau nu, și dacă îți poate înfrânge ceva nădeși pentru restul căii ce o întreprinzi: continui calea apucată, la din contră: te reculegi și din pățania amară a vârstei trăite îți croiești planul adevărat de viață și muncă. Și aceasta socoală a fost chemată s'o facă anul acesta, care avea deci: datorința de-a se apropia prin negura al 50 de ani de intenția „smeriților“ înaintași — pionerii comorilor noastre de azi — să le lățească intenția și să măsoare apoi pasul al lor 50 de ani pe aceasta, iar de altă parte avea datorința strictă, ca apreciind după merit munca depusă de ei: să se conformeze acesteia. Anul acesta trebuia să fie — de sine se impunea aceasta — un rezumat scurt, dar clar al felului de lucrare din trecut și să averse să formeze un criteriu pentru urmașii, care vor lua și conduce destinele societății în viitor.

Cum ne-am achitat de aceasta sarcină să va vedea din cele ce le vom spune mai jos.

a) Scrutarea și aprecierea muncii alor 50 de ani era datorința noastră principală. Eram încântați înainte de rodul frumos, despre care știam că numai cu mândrie ne vom putea face seama înaintea publicului mare. Deși nu știam toți fazele multe și încurcate prin cari au trecut înaintașii noștri, deși nu cunoșteam în amănunte multe și marile jertfe depuse de ei: totuși una o simțeam toți și de un lucru eram convinși toți, că numai un prisos de energie sufletească e capabil de lucruri așa de mari. Știam, că pentru a face lucruri într'adevăr vrednice

de admirat din miezuri de pâne: îți trebuiește un suflet, în care pe lângă o dragoste înfocată să trăească altruismul cel mai candid, în curăția căruia să se resfrângă binele altora și încă nu numai al celor mai de aproape, ci a generațiilor cari vor urma: binele și înaintarea noastră și al celor cari ne vor urma. Aceasta o simțeam din rodul muncii lor, care îl gustăm zi de zi și care ne inspiră respect și venerație. Și din scrutarea amănunțită a trecutului nostru de 50 ani — care cu ajutorul lui Dumnezeu — s'a și făcut în acest an, — de fapt am și primit un imbold nou de stăruință pentru calea apucată. Dacă serbări semicentenare nu s'au aranjat și dacă acest moment însemnat publice nu s'a încrestat cu solemnitatea ce i-se cuvenia — n'a fost din motivul că noi nu am fi înțeles glasul datoriei și că nu ne-am fi putut da cu vrednicie seama de ceea-ce am fost și suntem — ci a fost din motivul, că inimile noastre tinere voiau se aducă *colosului* de muncă, dezvoltat în interesul și pentru binele bisericii ghirlanda de flori ce i-se cuvenia, așa după-cum se cerea și *trebuia* să i-se aducă. Nu s'a făcut în fața publicului mare din cauze de noi independente! Dar îndoit am săpat în inimile noastre cuvintelelor de drum, ne-am luat merinde noană din fructele lor și recreați mergem mai departe... tot înainte!

S'a ținut însă o ședință anume, în care s'a dat seama amănunțit despre rostul și rodul celor 50 de ani. Istoricul citit în aceasta ședință se va publica și din el, ca dintr'o oglindă își va putea forma ori-cine o idee, mai mult sau mai puțin clară, despre acest trecut al societății „Inocențiu M. Clain“.

Din felul de lucrare al înaintașilor ni-se desprinde clar ideea: că toate nizuințele și ostenețele noastre încă de pe acum trebuie să le punem în serviciul și pentru binele

acelui neam de oameni a cărui păstori și părinți vom avea să fim cu mâne.

b) Aceasta ne-a constrâns să lucrăm în spiritul înaintașilor așa, că la sfârșitul acestui an vă putem prezenta următorul tablou al activității noastre din acest an:

Membrii: a) ordinari au fost toți elevii seminarului în număr de 84.

b) Fundatori: 1. Excelenția Sa dr. Victor Mihályi de Apșa, 2. I. M. Moldovan, prepozit Blaj, 3. Simion Pop Mateiu, canonic Blaj, 4. D-na Iulia Laurențiu preoteasă Bercheș, 5. Nicolae de Calmutszky, 6. G. Petrovicu căpitan România, 7. Dr. Elefterescu prof. București, 8. Ioachim Totoian paroh Chișfalău, 9. Silvia Socol n. Handrea Selcut, 10. Ilustritatea Sa dr. Vasile Hosszu, episcop Gherla, 11. Ioan Bozac, paroh Sâmbotelec, 12. Iosif Lita, protopop Hususău, 13. Erezii Ciacianii, 14. „Patria“ Blaj, 15. „Economul“ Cluj, 16. „Arieșana“ Turda, 17. „Mureșana“ Reghin, 18. Văd. d-na Amalia Grama Blaj.

c) Onorari: 1. Ilustritatea Sa dr. Demetriu Radu, episcop Oradea-mare, 2. Dr. Victor Szmigelszki vicar gen. Blaj, 3. Miron Dascălul, preot Cetatea-de-Baltă, 4. Dr. Vasile Lucaciu, preot Șișești, 5. Dr. Elie Dăianu, protopop Cluj, 6. Dr. Vasile Suciu, canonic Blaj, Ștefan Roșianu, prof-spiritual Blaj, Ion Agârbiceanu, preot Orlat, A. Lupean c.-prof.

d) Extraordinari: 1. Leonte Opreș, teol. abs. Dridif, Petru Braica măcelar Blaj.

e) Binefăcători: 1. Ariton M. Popa, protopop Reghinul-săseș, 2. Iuliu Bărdosy, inspector r. școlar în retragere, 3. Coriolan Bărdosy, locotenent Brașov, 4. Victor Varga, preot Poptelec.

Comitetul ales în 13 Aprilie și completat în ședința din 12 Octomvrie 1913, căruia i-s'a încredințat conducerea societății a fost următorul: președinte: Ioan Bozdog an. IV.,

de diferențiate de cele ale limbilor romanice pe baza limbii românești, adică pe baza limbii materne a elevilor.

Buteanu studiază l. română în legătură cu alte limbi și în special cu cea maghiară spre a folosi progresul și truda elevilor. În Anuarul din 1876—7 scrie studiul: Părerii despre propunerea limbilor străine, în care insistă deosebit asupra metodei, ce ar fi să se aplice la propunerea limbilor străine. Constatând, că în privința aceasta stăm încă tot „numai la stadiul încercării“ Buteanu deja la 1876 zice, că orice limbă, ce stă afară de limba maternă, trebuie să se propună paralel cu aceasta. Și abia la începutul carierei de dascăl, deja față de metoda sintetică, întrebuițat la propunerea limbilor clasice, moarte, sulevează metoda analitic sau direct, atât de accentuat în zilele noastre pe baza limbii materne. „Cunoștința limbii supte cu laptele mamei o conzideră de bază solidă pentru a putea ridica asupra-i un edificiu cât de înalt. Să începem îndată cu vorba, cu propoziții simple, apoi să trecem la diversele raporturi ale subiectului și ale predicatului“. — Și după ce în desfășurarea acestui studiu analizează paralel firea l. românești și a celei maghiare, termină cu convingerea motivată în chipul cel mai limpede, că „în propunerea limbilor diverse baza trebuie s'o formeze totdeauna limba maternă. Dacă tinerul nu și-a luat fundament solid în limba sa maternă, toată

instrucțiunea va deveni mană și fără rezultat“.

Tot în vederea acestui scop, precum și în urma legii din 1883, care dispune, ca, încât la gimnaziile confesiunilor limba de propunere nu-i cea maghiară, aceste confesiuni să se îngrijească de propunerea l. maghiare împreună cu istoria literaturii aceleia. Ca tinerimna noastră să răspundă acestei legi și în privința aceasta să i-se ușureze greutatea, Buteanu se simte îndemnat a confecționa cu anume scop un manual de școală. La 1885 scoate: Istoria literaturii Maghiare; partea I până la 1500.

În anul următor văzând, că nu „gramatiștii stăpânesc limba“ și constatând „nefericita rătăcire“ a fonetiștilor, cari dela anii optzeci încoace deja se iveau pe zidurile etimologismului, Buteanu într'o scriere „Despre U final diumetatitu“ înferează cu o rară pregătire „Diarele înfiteate“ cărțile științifice și întreaga campanie pornită împotriva lui u final. — „Parcă u final — zice — a devenit barometrul culturii și al progresului; celce îl ia sub scut eo ipso stagnează dacă nu chiar regresează, celce i-a dat drumul ipso facto înaintează cu pași gigantici. Chiar și în sinul academiei u final se stagnează ca și vre-un criminalist, se agrățiază de pe o zi pe alta, mărindui-se chinul agoniei cu prolongarea esecției de moarte“. Pledează pe lângă susținerea definitivă alui u final, invocând o seamă de

motive lingvistice, cari ne evidentiază nu numai însuflețirea lui Buteanu pentru școala lui Cipariu, ci și temeinicile lui pregătiri în materie de limbă.

U final are îndreptățire îndoită în l. română; are o îndreptățire istorică și una firească. Întru documentarea îndreptățirii istorice pe baza cercetărilor lui Orelli și Meyer, invoacă exemple din l. latină cea veche și vulgară, în care o mulțime de cuvinte, terminate în l. clasică în consonanță, în l. poporului se sfârșiau în vocală; așa: lacte, pane, vinu, urbe s. c. l. Acest fenomen a dat mai târziu naștere la declinațiune IV și V cu privire la un însemnat număr de cuvinte. Se provoacă la l. italiană, care împreună cu l. română sunt cele mai apropiate limbi de prisca latinitas. Și ceea ce este în l. italiană terminațiunea o, aceea este în l. românească u final. — Și precum italienilor nici prin minte nu le trece eliminarea lui o, așa nici noi să nu-l smintim pe bietul u final al nostru. — Prin lăpădarea lui u final se introduce la decl. II. — precum și la conjugarea verbelor — o confuzie neașteptată și astfel în loc să se ușureze, încă, se mai îngreunează studiarea l. noastre. În urma eliminării lui u vom avea pentru a II-a decl. atâtea terminațiuni câte consonante, cătră care se vor mai adauge și cele terminate în vocala u (codru, socru ș. c. l.) Buteanu în apărarea lui u final susține față de o seamă de etimologiști,

vice-prez: Ioan Modrigan an. III.; secretar: George Târnaveanu an. IV.; cassar: Octavian Modorcea an. III.; controlor: Grigorie Pădurean an. II.; arhivar: Aron Ignat an. III.; bibliotecar: Crăciun Radu an. II.; vice-bibliotecar: Ioan Chines an. I.; notar: Grigoriu Geaflea an. I.; conducător de cor: Emil Ștefănuțiu an. III.; conducător de orhestră: Liviu Stupinean an. IV.; economi: George Mărie an. III., Nicolae Cosma și Nicolae Popa an. I.; membrii în comisia literară: Romul Moldovan, Ioan Suciu an. IV., Basil Mureșian, Ioan Oltean an. III., Petru Feneșan, Traian Popa an. II., Laurean Puia, Demetriu Toncean an. I.

Iar pentru-ca mersul bun al societății să nu sufere nici în decursul vacanții de vară, conform regulamentului intern, la sfârșitul acestui an (4 Maiu) s'a ales noul comitet, constător de următorii membrii: președinte: Ioan Modrigan an. III.; vicepreședinte: Petru Feneșan an. II.; secretar Oct. T. Modorcea; cassar: Grigorie Pădurean an. II.; controlor: Nicolae Filmon an. I.; bibliotecar: Ioan Chines an. II.; arhivar: Gavril Deac an. II.

Societatea a ținut anul acesta 6 ședințe ordinare adm., 4 extraordinare adm. și 8 ședințe literare, dintre cari trei au fost comemorative. *Una* la împlinirea al lor 50 ani dela moartea lui Andreiu Mureșian, în care președintele societății noastre dl Ioan Bozdog într'o lucrare binelegată, în o românească ireproșabilă, ne desfășoară viața și activitatea bardului național. *A doua* întru amintirea lui Harie Chendi și Stefan O. Iosif. Despre acești doi luceferi ai literaturii române — amândoi fii ai Ardealului — ne disertează dl vice-prez. Ioan Modrigan, insistând mai ales asupra pierderii mari ce-a îndurat-o literatura română prin moartea lor. *A treia* a fost închinată memoriei neuitatului

canonic dr. *Augustin Bunea*. Cu această ocaziune dl președinte Ioan Bozdog în cuvinte alese, încheiate într'o disertație, care în toți a instruit coardele dragostii: ne arată cum canonicul Bunea a știut să folosească complexul cunoștințelor sale spre binele bisericii și a neamului; iar dl I. Modrigan ni-l prezintă pe canonicul Bunea ca gospodar și crescător al generațiilor.

Dintre ședințele literare ordinare: remarcă deosebi ședința ultimă, atât pentru bogatul ei program, cât și pentru faptul că ea a fost comemorarea vieții de 50 ani a Soc. noastre.

Numărul frumos al ședințelor literare, însuflețirea și dragostea cu care s'a discutat în ele, ne îndreptătesc să privim la un viitor tot mai rodnic. Față de anul trecut și numai considerând numerice, s'a făcut un progres însemnat: având 5 ședințe mai mult.

Afară de lucrările mai sus amintite, au mai intrat 18 lucrări, dintre cari 12 s'au citit. A fost premiata o lucrare.

Temele predilecte sunt de obicei din domeniul teologiei, sociologiei și istoriei bisericești. Nu pot trece însă neamintit faptul, că anul acesta a fost mult mai practic și activitatea lui în general s'a pogorît și s'a apropiat tot mai mult de sufletul poporului: având el un număr frumos de conferințe populare model și colecții de poezii populare. Prin aceasta ne deschidem tot mai mult câmpul în care vom avea să lucrăm ca mână și ne apropiem tot mai mult de esența chemării noastre: a cunoaște și a leui ranele fraților noștri rămași la cornele plugului și păzitori ai vetrelor românești.

(Va urma.)

că acest u dela sfârșitul cuvintelor românești, nu-i semisunet eufonic (Auslaut), ci aparține rădăcinii cuvântului. Fapt ce înderează pe data ce vom adauga acestor cuvinte o părțea începătoare cu consonantă sau un i. D. p. lupu-i mă! audu-te, facu-mă, spunu-ți. Tot această natură alui u ne-o dovedesc și dativii scurtați, d. p. batu-mi joc, cumpăru-mi ceva ș. c. l. „Insuș poporul zice Buteanu — la care cu atâta emfază se provoacă fonetiștii, dușmanii etimologismului, raționează cu mult mai sănătos decât înfierbântații isgonitori ai lui u:

„De-ași vedé dealu trecutu,
La nanutia de demultu.
Pune-ași verde juramentu
Ca p'aici nu trecu mai multu“.

După o lungă argumentare, pe alocurea de o putere convingătoare, Buteanu susține, că scoțând pe u final, nu vom fi în măsură să formulăm nici o regulă gramaticală și atunci — zice — unde-i ușurătatea?

Aceasta incurcătură — pe semne — au observat-o și gramaticii fonetismului, când abandonând calapodul l. latine, împărțiră declinarea substantivelor în l. română după gen.

Buteanu în scrierile sale profesază un etimologism moderat. Aceasta se vede și din lucrarea: Câteva observațiuni la chestiunea ortografiei 1886. În ce privește ortografia e eclectică, ținând însă cu tărie la etimologia cuvintelor, de vremece numai etimologia poate să ne tindă garanție fermă

pentru l. literară și o platformă de unitate în scriere. Bucuros de inclinarea academiei în favorul etimologismului moderat, contemplat de Cipariu, Buteanu înregistrează concesiile făcute din partea școlii din Blaj, „rătăciților“ dela Iași. Dar academia dela 1880 încoace primește drept bază a ortografiei: etimologia moderată prin concesiuni fonetice. Până la anii optzeci etimologiștii făceau concesiuni fonetiștilor dela optzeci încoace — se vede — că situația se schimbă.

În acest studiu asupra ortografiei Buteanu urmărește două scopuri; unul științific, ce i-se impunea ca și unui ciparian atunci, când vede primejduită cetatea, iar altul practic — ori mai bine zis pedagogic. — Tocmai anul acesta era vorbă, ce fel de ortografie să se propună în cele trei licee ale provinciei metropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș. Spre lămurirea acestei chestii țin să amintesc la acest loc, că anul acesta Planul de învățământ și orarul pentru cele trei gimnazii gr.-cat. de sub conducerea în. Minister de instrucție, s'a făcut amăsurat articolului XXX din legea dela 1883. Se întâmplă însă, că ministrul — ca literile fondationale ale gimnaziului nostru din Beiuș, — nu declară l. românească de limbă de propunere pentru acest institut, — cu ordinul din 9 Oct. 32615—1883 admite numai două ore la săptămână pentru studiul l. române. Pășirea demnă din partea corpului profesoral a smuls ministrului un al doilea ordin, — 14 Febr. 239—1884 în urmă căruia concede trei ore la săptămână, însă și de data aceasta numai pentru clasele I—II. (Va urma.)

Reviste.

Albania. În zilele din urmă situația din Albania s'a schimbat cu totul. Răsculații au asediat orașul Durazzo, cu intențiunea să-l ocupe și alungând pe prințul Wilhem, să divină stăpânitorii situației din capitală. Atacul s'a făcut pe neașteptate, evenimentele viitoare vor clarifica totul. E inesplicabilă împrejurarea că albanezii din nord grupați în Alesio, știind de asediarea capitalei au stat locului și n'au sârit întru ajutor. Orașul neapărat, probabil îl vor putea ocupa cu cea mai mare ușurință, cu atât mai vârtos, căci răsculații cunosc deja foarte bine toate întăriturile strategice ale capitalei Albaniei.

Prima încercare de asediu s'a și întâmplat. Generalul Thomson a și căzut deja. Matrozii au putut să apere singur castelul domnitorului și pe ambasadorii streini. După o strajnică ciocnire răsculații au fost respinși. În oraș deja domnește liniște, dar în împrejurimea lui se văd două oștiri de bandiți a căror atac se așteaptă în tot momentul.

După o altă versiunea răsculații au ajuns în proprietatea orașului Durazzo, și pe lângă Thomson au căzut și alți ofițeri. Înaintând apoi dealungul stradelor au săvârșit celea mai feroase măceluri. Trupele guvernului au fost bătute pretutindeni. Dintre răsculați au căzut cu mult mai mulți decât din oștirea contrară.

Capitanul orașului Durazzo, a fost deținut pe motivul, că a îndemnat poporul să nu se lupte în potrivea răsculaților, pe urmă a fost eliberat.

Câteva năi italiene stau gata în Ancona și așteaptă în tot momentul ordinul să plece la Durazzo.

E întrebare cine va fi învingătorul în situația asta critică? Dacă nu prințul, atunci intervenția Europei e absolut necesară.

Franța. Președintele statului francez, Poincaré a încredințat formarea noului cabinet lui Viviani, căruia ia și succes se formeze noul ministeriu. Cu programul sau nu sunt mulțumiți socialiștii și chiar și între radicaliștii s'a început desbinarea. Unii dintre ei cer, ca în fruntea noului guvern să fie Combes. Membrii noului gu-

vern sunt: Viviani, ministru prezident, Nouleus, ministru de finanțe, apoi Messimy, Gauthier, Angagneur, Conba și Ferry.

Conflictul greco-turc. Războiul dintre aceste două state e inevitabil, putem zice e chestie numai de câteva zile. Ministerul grec a ținut un consiliu în care s'a ocupat cu deosebire de expulzarea grecilor din Asia mică. Turcii încă n'au dat răspunsul, ci vor pertracta mai întâiu cu marile puteri, aducând la cunoștința acestora rezultatul impresiunilor câștigate de Talaat în calea lui prin Smirna.

Locuitorii din Samos au jefuit localul oficios Dette Publique și cu locuitorii musulmani tractează într'un mod de tot brutal.

Ambasadorul din Constantinopol, Bompard a primit ordin să ceară dela guvernul turcesc, ca acesta să se declare cât mai în grabă.

Peste tot situația în Grecia e foarte iritată, Grecii pretind ca turcia, în timpul cel mai scurt să dea ordin ca expulsarea locuitorilor greci din Asia mică să înceteze cât mai iute, căci la caz contrar Grecia va fi silită să înceapă războiul.

Guvernul turcesc însuși s'a convins că nu poate spera la ajutorul puterilor mari, și că pretenziunile grecilor sunt juste, așadar și răspunsul ce-l va da, probabil, va fi întru toate satisfăcător pentru Greci.

Diverse.

Rugăm pe Stimații abonați, să binevoiască a-și renoi abonamentele și cei ce sunt în restanță cu abonamentele pe anii trecuți să-și achite datoriile. Poaia nu se poate susține fără abonamente plătite înainte.
Red. și Administrația.

Examen de muzică și cant la școala civilă de fete din Blaj. La școala civilă gr.-cat. de fete din Blaj în 16 a. c., s'a ținut examenul de cant și muzică în prezența unui public ales. Examenul s'a ținut în liber. S'au prezentat preastimatele membre ale comitetului reuniunii femeilor române gr.-cat. din Blaj, care jertfește an de an sume considerabile pentru aceasta școală. În anul acesta reuniunea femeilor a procurat pe seama școlii un pian în sumă de peste 1200 cor. și a distribuit copilelor mai lipsite ajutoare dela 20—50 cor.

Publicul a fost mult încântat de succesul frumos ce l'au prestat elevele atât la pian cât și în cor. Amintim special eleva Mărioara Oltean din cl. IV civ. care delectase pe ascultători, cu frumoasele „solo“ cântate cu mult simț și pricepere.

În general examenul a decurs în toată ordinea și prestațiunile aduse au întrecut mult așteptarea publicului, ceea ce este în în mare parte a se mulțumi Venerabilei Dne Otilia Mureșianu, soția iubitelui nostru măestru de muzică, Iacob Murășan.

Onoarea preotului. Ministrul de justiție, a depus zilele trecute, pe biroul camerei un proiect de lege, despre *apărarea onoarei*. Proiectul acesta statorțește precis conceptul caluniei și al vătămării de onoare și prevede o pedeapsă mai mare, ca în trecut, față de ceice se fac vinovați de aceste delict. Pe noi ne interesează mai ales, paragraful 3 și 4. Calumnia se pedepsește cu închisoare până la șase luni și cu pedeapsă în bani, până la patru mii coroane.

Trebuie să se aplice pedeapsa dela 8 zile, până la un an închisoare și dela o sută cor. până la șase mii coroane, dacă delictul s'a comis prin presă, ori altcum în public, dacă se vatămă vre-un oficiant public, ori *preotul unei confesiuni recepte ori recunoscute* și ofensa se referă la împlinirea oficiului ori chemării lui. Dacă ofensa este din cale afară brutală, se pedepsește cu închisoare până la șase luni și amendă în bani, până la 6000 coroane. Tot în aceste cazuri, vătămarea de onoare se pedepsește cu închisoare până la un an și în bani, până la șase mii coroane. În motivarea proiectului se spune, că onoarea preoților se împărtășește de aceeași apărare ca și a oficialilor publici, recunoscând în chipul acesta misiunea importantă preoților în promovarea binelui public. Nu se face amintire în proiect despre călugări și despre alte persoane eclesiastice, cari nu îndeplinesc slujbă preoțească și a căror onoare, se vede că nu se bucură de acest scut al legii.

Din România. A. Sa R. Principele Carol a părăsit Constanța, pentru a se întoarce direct la Potsdam, unde-și face serviciul în garda imperială.

Țarul, cu prilejul vizitei sale la Constanța a dăruit 10 mii lei săracilor din acel oraș și 5 mii pentru personalul palatului regal.

Teatru în Blaj. Duminecă în 14 Iunie „Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj“, a aranjat teatru cu concursul dsoarelor și domnilor din loc. S'au predat piesele „Vacanții“, comedie de Maria Baiulescu; „Moștenire dela răposata“ de R. Rosetti (Max) și piesa fantastică „Sărutarea“ de Banville. Dsoarele Miluș Pop, Lucia Murășan, Vally Pop, Mărioara Maior, Lia Hodoș, Genica Pop; precum și dnii Ioan Arieșan, Nic. Negruțiu, Iuliu Maior, Dr. Andreiu Murășan, N. Voicu s'au achitat foarte bine de rolurile, ce le-au avut cauzându-ne o seară din cele mai plăcute. După teatru care a durat, aproape apână la miezul nopții, a urmat petrecere animată, până în zori. Venitul acestei producții, este destinat pentru orfelinatul „Uniunii femeilor române din Ungaria“.

Anunț. Dsoara Victoria Ionasc-Tiarindă și Dl Ștefan Câmpean, cleric abs. fidanțați

Distincție. Din Cluj ni-se anunță, că distinsul tinăr, dl Livius Gh. Ilea, fiul regretatului avocat Dr. Gheorghe Ilea a depus rigoroasele cu distincție unanimitate și a fost promovât de doctor în drepturi. Sincere felicitări.

Căsătoria principelui Carol. Ziarele rusești publică ca sigură știrea despre căsătoria prințului Carol cu marea ducesă Olga. La vară principele Carol va face din nou o vizită la curtea țarului.

Biserica română din Paris lovită de trăsnet. Duminecă s'a deslănțuit asupra Parisului o ploaie trăsnetială, cum nu s'a mai pomenit de mult, cauzând pagube și stricăciuni considerabile. Mai multe persoane s'au înecat. În decursul acestei furtuni, trăsnetul a căzut pe clopotnița bisericii românești din rue Jean de Bauvais. Clopotnița a suferit stricăciuni mari. Incediul ce s'a iscat, a fost repede stins. Accidet de persoane nu s'a întâmplat.

Vești triste despre uragane și inundații sosesc din toate părțile, nu numai din țara noastră, ci și din alte state. Ploile torențiale însoțite pe unele locuri de gheață au făcut stricăciuni mari sămănăturilor în unele părți ale Ardealului și în jurul capitalei noastre. Din România sosesc vești de inundații. Portul Corabia e inundat de apele Dunării, cauzând mari stricăciuni mărfurilor depuse în port. Apele Prutului și ale Jiului s'au revărsat în numeroase regiuni, înecând mai multe sate și cauzând stricăciuni mari în sămănături și fânețe.

Beuturile alcoolice oprite în armata Norvegiei. În camera din Norvegia s'a discutat un proiect prin care li-se oprește ostașilor folosirea beuturilor alcoolice. Au fost unii deputați, cari au combătut proiectul acesta pe motivul, că vatămă libertatea individuală, însă după discuții aprinse proiectul guvernului și punctul lui de vedere a eșit învingător. Proiectul a fost primit cu 85 voturi contra 29. Acest proiect oprește atât ofițerilor, cât și soldaților de rând din armata teritorială și marină uzul beuturilor spirituoase. Oare noi când vom ajunge la astfel de proiecte, când nici închiderea crâșmelor în Dumineci și Sărbători nu se poate exopera dela forurile competente?

Despărțământul Sighet al „Astrei“, vă invită cu tot respectul la prima conferință populară, care să va ținea în 21 Iunie st. n. a. c. în școala gr.-cat. română din Sighet la orele 10¹/₂ a. m. cu următorul program:

1. Cuvânt de deschidere: rostit prin delegatul comitetului dr. Ioan de Mihályi protofiscul Maramurășului.

2. Despre folosul cărții: rostit prin vicepreședintele despărțământului Nicolae Doros preot.

3. Maramurășul și meseriile: rostit prin directorul despărțământului dr. Vasile Kindris avocat.

4. Cuvânt de închidere: rostit prin Tit Bud vicarul Maramurășului.

Aviz. „Atragem atenția On. domni preoți asupra bogatului magazin de artă bisericească a lui Ladislau Gherman, Wien, Mariahilferstrasse 96, unde se află de vânzare cu prețuri moderate tot felul de ornate și vase sacre (potire, cruci, cădelnițe etc.).

Aviz notarilor români. Cu termenul de 25 l. c. se publică concurs la postul de notar din Mănărade (Monora) de lângă Blaj. Reflectanții să-și înainteze rugărilor cel mult până în 25 l. c. la adresa pretorelui din Blaj. Cererile intrate după acest termen nu se vor lua în considerare. Termenul de alegere se va statorni mai târziu.

Ministrul rus Sassonow, însoțit de ministrul-președinte al României dl I. Brătianu, de ministrul Rusiei la București, de fostul ministru român la Petersburg, dl Nanu, de cel actual dl Diamandi și de primul secretar al legațiunii române dl Vasiliu, — a sosit ieri la 10¹/₂ ore la gara Predeal, de unde și-au continuat, cu automobilele, drumul până la Timișul de sus. De aci s'au înapoiat apoi, tot cu automobilele la Sinaia.

Azi noapte ministrul Sassonow a părăsit capitala țării românești, plecând cu un tren special la Galați, iar de aci spre Reni în Rusia.

Cursul pentru dirigenți de coruri în Teaca sub direcția dlui Ion Harșia abiturient al conservatorului din Lipsca, s'a început în 15 Iunie n.

Insinuări se mai pot face până în 1 Iulie n. Cursul eventual se va prolunga după lipsă până în 1 August n.

Celor ce vor lua parte li-se vor da certificate.

Cursul se face gratuit.

Viptul costă circa 40 cor. lunar, cuartirul dela 6—10 cor. Stațiunile proxime sunt Szászrégen și Szeretfalva pentru Bistrița.

Primire de elevi în școala ces. și reg. de cadeți. Pe anul prim al școlii ces. și reg. de cadeți (infanterie) din Sibiu, se primesc cu începerea anului școlar 1914/15 (mijlocul lui Septembrie) aproximativ 45 tineri fizicește apti, cari cu 1 Septembrie anul curent au implinit etatea de 14 ani, dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simțesc în dâșii aplicare pentru chemarea militară, și au absolvat cu succes cel puțin suficient patru clase civile sau patru clase dela o școală medie. La rugări sunt a se alătura nu numai atestatele de finea anului, ci și cele semestrale ale ultimilor trei ani (elasa 2, 3 și 4).

Petițiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a se înainta la comanda școlii, imediat după primirea testimoniuului dela finea anului școlar curent, dar cel mult până în Iulie st. n. Cererile necomplete, cari se înaintează tocmai la termenul ultim, nu mai pot fi luate în considerațiune.

E de observat, că cereri cari intenționează obținerea unui loc de tot gratuit, fondat din partea statului, sunt a se înainta necondiționat la ministeriul r. unguresc de Honvezi pentru apărarea țării, până la termenul hotărât, publicat în foaia oficială „Rendeleti Közlöny“.

Condițiunile de primire, cari totodată cuprind și forma rugării, se pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă de 45 fil. la școala de cadeți.

Necrolog. † *Vasile Pop* paroh gr.-cat. al Unimătului și protopopul tractului Eriu, după lungi și grele suferințe a repausat la 14 Iunie a. c. 4 oare a. m., în al 51-lea an al vieții și al 23-lea al preoției, provăzut cu SS. Taine ale muribunzilor.

Odihneasă în pace!

Partea Literară.

Tipicul anului 1914.

De *Septimiu Popa.*

Tipicul luni Maiu pierzându-se pe postă, n'a putut să apară. Altcum în decursul luni Maiu toate serviciile s'au făcut aproape exclusiv din Penticostar.

Luna lui Iunie.

1. Dumineca Tuturor sfinților. Sf. Martir Iustin Filozoful și celalalt Iustin și cei împreună cu dânsul. Sâmbătă seara întreagă rânduiala din Penticostar, cu cele 3 parimii. Asemenea și Duminecă dimineța, citind Ev. inv. I. și cântând catavasiile „Deschidevoi gura mea“. — Iar după Doxologie cântăm „Astăzi mântuirea“. — La fericiri Mărire și acum pe viers 8: „Maică prea adevărată...“ (vezi și canonul acestei zile C. VI — a Născătoarei. — Cu aceste se încheie Penticostarul, iar serviciul Martirilor îl cântăm la Dupăcinar.)

Duminecă seara inserat fără Văhod, cântând Doamne strigat-am pe viers 8 și punând 3 din Octoih dela viers 8 și 3 din Mineiu dela un arhieru, cu Mărire și acum tot de acolo. Stihovna o cântăm din Octoih, iar tropar cântăm „Archistrategi ai oștilor.“

8. Dumineca II după Rusale și Sf. Martir Teodor Stratilat. Viers 1, Ev. Inv. II. Sâmbătă seara 7 din Octoih și 3 din Mineiu dela „un martir“ cu Mărire și acum din Octoih. — Stihovna și celelalte din Octoih.

Duminecă dimineța mănecatul din Octoih cu catavasiile „Deschidevoi gura mea“, punând după c. III. sedelna dela „un martir“: „Cu podoabele faptelor bune“, — iar după c. VI. Condacul și Icosul viersului I. — La liturghie Apostol: Rom. II, 10. Ev. Mat. 4, 18: — umblând Isus lângă marea..

Duminecă seara inserat fără Văhod după sistemul Duminecii trecute, punând din Mineiu cele dela un arhieru.

15. Dumineca III. după Rusale și sf. profet Amos. Viers 2, Ev. inv. III.

Atât Sâmbătă seara, cât și Duminecă dimineța facem toate după sistemul Duminecii trecute, punând din Mineiu cele dela „un profet“. — Catavasi: „Deschidevoi“. — La liturghie Apostol: Rom. 5, 1. — Ev. Math. 6, 22: Lumina trupului este ochiul..

Duminecă seara inserat fără Văhod după sistemul Duminecii trecute, punând din Mineiu cele dela „mai mulți martiri“.

22. Dumineca IV. după Rusale și Sf. Eusebie martirul și episcopul. — Viers 3, Ev. inv. III. Sâmbătă seara și Duminecă dimineța după sistemul Duminecii trecute cu catavasiile „Deschidevoi“ și punând din Mineiu cele dela „un sfințit martir“.

La liturghie Ap.: Rom. 6, 18. — Ev. Mat. 8, 5: „Intrând Isus în Capernaum“.

Duminecă seara inserat fără Văhod după sistemul Duminecii trecute, punând din Mineiu cele dela „o muiere martiră.“

24. Marți. Nașterea sf. profet Ioan Botezătorul. — Luni seara inserat cu Văhod și parimii, întreg din Mineiu. Marți dimineța mănecatul întreg din Mineiu, cu po-

lielcu, psalmi aleși și catavasiile „Deschidevoi“. —

La fericiri „Mărire și acum“ pe viers 4: „Sălășuire Dumnezeirii“ — (Canonul I. c. VI). —

Marți seara inserat fără Văhod, la care cântăm Doamne strigat-am pe viers 4 și punem 3 dela inseratul de Luni seara: — Deslegat-a tăcerea — Astăzi glasul — Cu vântul lui Dumnezeu.. Apoi 3 dela o cuvioasă Martiră. Mărire și acum iarăș de Luni seara: Elisaveta a conceput.. Stihovna din Octoihul cel mare dela Viers 3 Marți seara iar Mărire și acum de Luni seara: „Vezi pe Elisaveta“. Iar dacă nu avem octoih mare, atunci cântăm din Octoihul cel mic dela serviciile de „peste săptămână“ de Marți seara pe viers 6: „Crucea ta Doamne“ etc. — Tropar cântăm al Sânzâienelor.

29. Dumineca V. după Rusale și sâr-bătoarea Sf. Apostoli Petru și Pavel. — Viers 4, Ev. inv. V.

Sâmbătă seara la „Doamne strigat-am“ punem 4 din Octoih: — Crucii tale — Oprirea lemnului — Porțile iadului — Veniți să lăudăm — apoi 3 din Mineiu repetându-le ca să fie 6: Cu ce cununi — Cu ce frumseți — Cu ce cântări — Mărire și acum din Octoih: Profetul David. — Citim 3 parimii din Mineiu. — Stihovna întreagă din Octoih dela viers 4, cu Mărire și acum din Mineiu: „Făcătorul și mântuitorul meu“. Tropar întâiu cel al viersului, apoi al sfinților apostoli.

Duminecă dimineța la mănecat Troparul învierii și al sfinților. — La sedelna I. zicem din Octoih: Căutând la intrarea.. Mărire din Mineiu: Adâncul vânăturii lăsând.. Și acum iar din Octoih: Spăimântatu-s'a Iosif.. La Sedelna II. din Octoih: Inviat-ai ca un nemuritor.. Mărire din Mineiu: Din cer chemarea dela Hs.. Și acum iar din Octoih: Spăimântatu-s'a curată.. Apoi Ipacoii Viers 4: Cele ce s'au întâmplat.. după care îndată polieleu și psalmii aleși. Apoi Ectenie și sedelna din Mineiu: Pe cei ce s'au arătat.. etc. cu Mărire și acum tot de acolo. Apoi Treptele viersului 4 toate, cu prochiemen din Octoih și se citește Ev. inv. V. Apoi „Invierea lui Hs.“ — Ps. 50. — Mărire: Pentru rugăciunile sfinților apostoli — Și acum: Pentru rugăciunile Născătoarei — Inviind Isus din mormânt etc. — Catavasi: Deschidevoi gura mea. — După c. III. condacul și Icosul viersului 4 din Octoih, Mărire și acum: Ipacoii din Mineiu: — Care temniță nu te-a avut.. După c. VI. condacul și Icosul din Mineiu. — Luminătoare întâi a învierii V, Mărire și acum: a Mineiului. — La laude 9 din Octoih: Cele ce crucea.. Cu crucea Hse din blăstămul.. apoi cele 4 din Mineiu, apoi „Școala-te Doamne“ etc. și încă 2 din Octoih. — Mărire: Stihira Ev. inv. V. Și acum: Născătoare de Dumnezeu, tu ești vița. — După Doxologie troparul sfinților apostoli.

La Liturghie fericirile viersului din Octoih. — Apostol și Evanghelie întâi a Duminecii, apoi a sfinților. — Duminecă seara Inseratul întreg din Mineiu, fără Văhod și fără Parimii, punând cele dela inseratul mic din presara zilei de 29 Iunie,

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

18 Iulie—Vineri.

Înainte de amiazi suntem liberi. La 1 oră e prânz a vicariul pentru inteligența română. Au fost de față: Ioan Balea protonotar comit. Dr. Ilie Mariș, Dr. V. Chindriș, Dr. Salvator Jurca, Dr. G. Mihalca avocat în Sighet. Ioan Timoc, forestier, dr. Dan, Alex. Ivașco, Ioan Pap vice-căpitan la oraș. Toaste n'au fost. Sub prânz s'a pornit o vreme grea, ca și care nu ne-a apucat până acum. A ținut mai bine de o jumătate de oră. Preasfinția Sa era foarte supărat pentru aceasta mai ales, că aduc vremea rea în legătură cu venirea Sa în Maramurăș.

Cu toată vremea la 3 ore am plecat la:

Rona de jos—Alsóróna.

Vine și deputatul Dr. P. Mihályi și avocatul Dr. Vasile Chindriș. O luăm pe strada Tökölyi, pe care e și biserica românească, în sus. Drumul e acoperit în foarte multe locuri cu apă și încă mare, până la osie. Tot plouă. La 4 klm. de Sighet pe Tisa în sus e un sătuț rusec, filie la Karácsonyfalva cu numele Veresmort unde ardea biserica. A trăsnet-o și în ea pe crâsnic. Era pe la mijloc, când am ajuns. Poporul sta pe gard și se uita cu jale, cum ardea. Era de vre-o 100 pași dela drum. Pe drum plângeau femeile. Spun, ca biserica a fost colorată din afară în trei-colorul patr.ei.

În Karácsonyfalva, cam la 3 klm. sat jidovesc și rusec ne așteaptă bandierul din Roma, între călăreți erau și 15 Ovrei. Era un aspect interesant. Românii în portul lor, iară Evreii iarăși într'al lor. Pela mijlocul satului, cârnim, la dreapta tot suind. Un biet Ovreu, mic de stat, călare fără șea pe-un cal tot așa mic rămase îndărapt. Se silea cu mult năcaz, să ajungă călăreții, producând mult haz. Ajunși în Rona, așezată în mare parte pe un loc ridicat, vedem casele multor țărani înfrumșetate cu flori. În vârful dâmbului, în o grădina din stânga 2 bărbați și un ficior ne întimpină cu sunet de tulinic. La biserică trebuie să o luăm în dreapta, în jos pe o tină grozavă, cleioasă. Trăsura cu Sfinția Sa nici nu poate străbate și Preasfinția e silit, să se urce într'altă trăsură. Biserica e în partea de jos a dâmbului, afară de sat, mică veche. Sunt și icoane rusești în ea. Au început a zidi deja altă biserică. Composesoratul a votat ajutor pentru biserică, dar dela minister nu au aprobat, căci după părerea celor de sus, averea composesoratului nu-e, ca să se ajute biserici «valahe».

Rugăciunile dela litie se fac afară, dupăcare a predicat Preasfinția Sa despre «sămănător» și «sămânță». Popor n'a fost mult ca'n alte locuri și femile își cam mestecă portul cu cel rusec.

Trebuind a merge la casa preotului, care e în mijlocul satului, trebuie să trecem prin grădini cu iarbă, pline de apă. Preasfinția să vizitează încă și școala, unde învățătorul se plânge că-l sicanează inspectorul sub pretext, că nu propune limba maghiară destul. Școala nu-e coresponzătoare. La întoarcere un grup mai mare de oameni așteaptă în drum, iar Di Dr. P. Mihályi, junior se întreține mai lung timp cu ei, întrebându-i de năcazurile ce li pasc. Ei își spuneau plângerile, rugându-se să intervină pentru sanarea lor. Îți face o bună impresie văzând pe deputatu chiar dacă nu e în cercul lui întreținându-se cu poporul nu numai atunci când își ține vorbirea de program.

Vizitație canonică.

La casa preotului Gheorge Mészáros se face vizitație canonică, fiind curatori; M. Negrea, I. Marina, G. Negrea, Laurențiu Uliciu, I. Uliciu, I. Jegan, V. Marina, V. Teodar, G. Oancea, V. Gajea. Se constată, că protocolul esibitor din 1867 protocolul ședințelor curatoratului și senatului școlastic din 1908. Protocol postal și despre predici, cateheze nu este. Matriculele cununați, lor botezaților, morților din 1785. Circularele episcopoești din 1902. Ziarul bisericii din 1856. Averea în bani 28 cor. 86 fil. în obligațiuni private 818 cor., 40 fil., Averea imobilă a bisericii 11 $\frac{1}{2}$ jugh. cat. a școlii 4 $\frac{1}{2}$ jugh. cat., Dar actualminte școală de stat reclamă folosința acestora. Porțiunea canonică 68 jugh. cat. Contribuția pentru porțiunea canonică o plătește preotul. Biserica e de lemn, de 15 m. lungă și 6. late. Are 9 rânduri vesiminte. Se află apoi: 1. Antolohion, Blaj 1766. 2. Apostol, Blaj 1766. 3. Apostol slavon, Kiew 1639. 4. Evanghelie, Blaj 1776. 5. Evanghelie Râmnic, 1746. 6. Evanghelie slavonă, fără titlu. 7. Liturghier slavon, 1629. 8. Molitvelnic slavon, fără titlu. 9. Noul Testament, din Bălgrad 1648. 10. Orologhion slavon, Kiew 1716. 11. Psaltire slavonă, 1692. 12. Pentecostarion, Blaj 1768. 13. Triodion, Blaj 1771¹⁾.

Se mai află apoi: 14. Catavasier grecesc și românesc și 15. Paraclesier ed. I. Buda 1818. 2. Psalterium cum Canticis Thomasi, Viena 1785. Nuova legendari vite di tutti santi, Veneția 1612. 4. Sermones sancti Thomae a villa nouva, Coloniae 1661. 5. Cazanie cu o precuvântare la adresa lui Neofit, Metropolitan Ungro-Vlahiei. 6. Liturghier Sibiiu 1798.

Casa parohială de lemn, cu 6 încăperi, grajd, șură, 4 coteț, 2 coleşne. Școala de lemn, necoresponzătoare legii, înzestrată numai în parte cu recvizitele prescrise. Locuința învățătorului de lemn, cu 4 încăperi, grajd, șură, coteț, coleşnă. Edifițiile sunt asigurate la «Transylvania». Grădina de pomărit comunală. Crucile în hotar 4, susținute de biserică. Poporul concurge cu 540 cor. la susținere a școlii. Este cor bisericesc în sat.

Preotul are lecticul 2 cor., și o zi de lucru cu mâncarea lor. În Rona sunt 377 tumuri, ale credincioșilor. Pentru botez 1 cor. 60 fil., cununie 10 cor., prohod mare 10—26 cor. 80 fil., mic 1 cor. 60 fil., maslu 1 cor. 60 fil., feștanie 1 cor. 60 fil., — 3 cor. 20 fil., mise 1 cor. 70 fil., Cantorul are lectical 1 cor., pentru cununie 1 cor. 60 fil., prohod mare 1 cor. 60 fil.—5 cor. 20 fil., mic 40 fil., feștania 40., maslu 40., misă 30 fil.,

Numărul credincioșilor după conscrierea oficioasă din 1910 a fost 2042, dintre cari 1638 gr. cat. și 1624 Români, iar 14 Rutheni. Izraeliți 404, cari toți se spun a fi Nemți. A scrie și ceti știaș 134, iar ungurește 129. Locuiau în 408 case cu escepția uneia, toate de lemn. Hotarul comunei de 3950 jugh. cat. Din acesta 400 jugh. sunt proprietate evreiască. În cei din urmă 10 ani însă Românii au rescumpărat mult din moșiile lor vândute Evreilor, cu'n preț cam de 100,000 cor. Neavând bani a trebuit să facă datorie cam 70,000 cor., Românii jumătate sunt economi, jumătate zileri, la fabrica din Bicicoi (Nagybocksó). Economii cultivă trifoiul. Rona de jos e unicul sat în Marmația, unde se folosește de 2 ani încoace cu bun rezultat gunoiul artificial.

După conscrierea preotului nesumizată și nesubscrisă de dânsul, ci de protopopul Ioan Doros, la 4 Iunie 1913 în Sat-Slatina sunt 1856 credincioși, cu 286 prunci obligați la școală de toate zilele și 135 la cea repetițională.

Dintre familii mai număroasă e familia: Tivadar cu 61 de reprezentanți, Uliciu cu 84 reprezentanți și Ardeleanu 34 reprezentanți. Sunt apoi nume ca: Arba, Bota, Bulea, Botiș, Roșca, Ciple, Cerb, Ciuc, Fonta, David, Florea, Fovas, Gaja, Herbil, Glagiuc, Iegan, Codrea, Cheresteși, Călin, Cămăraș, Kardoș, Kovács, Lipcsei, Leordean, Marina, Hatos, Moiş, Mihnea, Muntean, Moldovan, Mariș, Nan, Negrea, Nyergeș, Nemeș, Porosz, Oateș, Oancea, Pop, Păcaș, Rișca, Rudolf, Sabadoș, Sarovéczy, Timar, Vraja.

Cum se vede numele au un accent cam străin.

¹⁾ I. Bîrlea l. c. pg. 154—57.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Legea nouă despre alegerea deputaților. Indrumări pentru poporul român, prețul 50 fil.

PARACLISUL, carte de rugăciuni și cântări bisericești întocmită pentru tinerime. Blaj 1913. Tipografia Seminarului teologic gr. cat. — Cu plăcere atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestei cărțicele, care este întocmită, ce e drept, pentru tinerime, dară poate fi întrebuințată cu mare folos și de adulți, mai ales de membrii reuniunilor „mariane”. Chiar și preoții vor afla în aceasta carte mare ajutor în pregătirea tinerimii la primirea sfințelor taine. Ea, pe lângă o introducere frumoasă și instructivă despre rugăciune, conține: Rugăciuni de dimineața și de seara, întregă Rânduiala Canonului de mângăere cel mic Paraclisul) către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Apoi urmează învățături amănunțite și limpezi despre s. Mărturisire (mărturisirea generală) și s. Cuminecătură și rugăciuni corespunzătoare la primirea cu vrednicie a tainelor acestora. Rugăciunile oivdse au în vedere deosebitele noastre lipse sufletești și trupești. Dintre cântări se cuprind în „Paraclis” toate cântările dela s. Liturghie, troparele sărbătorilor mai mari și ale versurilor și încheie cu „Doxologia cea mare”.

Aceasta cărțică cu un cuprins bine ales și atât de bogat costează numai 30 fil. **Recomandăm** cu toată căldura răspândirea ei. Se poate procura dela *Librăria Seminarială din Blaj*.

Biblioteca „Unirii”.

1. *Ben Hur*, sau zilele lui Mesia de Levis Valace, 2 vol. 2-90
2. M. Eminescu, *Studiu critic* —90
3. *Câteva momente din începutul bisericii române*, de C. Auner —20
4. *Nume de familie la românii din Ungaria*, de Alesiu Viciu —12
5. *Din viața lui I. Micul*, de M. Străjan —16
6. *Albertina*, povestire de Dr. V. Bojor —30
7. *Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.* 3-40
8. *Cele două fețe ale lumii*, de Nicu —30
9. *Ziua deșteptării*, de Aurel Fodor —16

Biblioteca din Blaj.

1. Vestitorii credinții vol. I. —24
2. Impresii —24
3. Sfânta Casă din Loreto —24
4. Floricele din raiu —24
5. Calea spre fericire —30

Sigile conform cercularului consistorial 1408/1914.

1. Sigil pentru școala primară . . . 3-20
 1. ” ” ” de repetiție : 3-20
 1. Perină pentru sigile . . . 1—
 1. Sticlă negreală . . . —28
 1. Șipet (cutia pentru sigile) . . . 3-20
- (Când se comandă șipetul numai e nevoie de perină).

Librăria seminarială, Blaj.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4-30 cor. fco. Mărimea icoanelor $4\frac{6}{10}$ cm.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5-40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 9-50 cor.

Elemente de igienă,

referitoare la biofiziologia anatomică de **Dr. V. Hâncu**, medic arhidiecezan, — Blaj.

E o lucrare absolut trebuincioasă pentru fiecare om cu carte. — Prin nenumăratele ilustrațiuni dă o icoană foarte intuitivă asupra organismului omenesc. Lucrarea aceasta, care umple o lacună de mult simțită, a fost apreciată și întimpinată pe piața cărților într'un chip din seamă afară elogios.

Se află de vânzare la autor și la *Librăria Seminarială din Blaj* (Balázsfalva). Prețul 1-50 + 10 fil. porto.

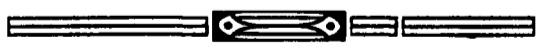

Se află de vânzare.

Portretul Escelenției Sale **Dr. V. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic vovod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 1-50 fil.

În editura librăriei C Sfetea: *Ștefan cel mare și Turcii* de I. Ursu și se află de vânzare la principalele librării din capitală și provincie. Prețul lei 4.—

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 2-20 cor.

Proprietar, editor: **Emil Tatar**.
Redactor responsabil: **Augustin Gruția**.

Nr. 25/1914.

C O N C U R S .

Cu începutul anului școlar 1914/1915, este a se ocupa postul al II-lea de învățătoare, la școala elementară de fetițe din Abrud (Abrudbánya), susținută de „Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur”.

În scopul acesta sunt invitate toate acele candidate de învățătoare, cari doresc ocupa acest post, să-și înainteze cererile concursuali, cel mult până în 10 Iulie n. a. c. la adresa secretarului Reuniunii în Abrudbánya.

Cererile intrate mai târziu, precum și acele cereri, cărora nu li s'a putut acorda atestatul de calificare învățătoresc, nici extrasul de botez al candidatei, — nu s'a vor lua în considerare.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: Salarul normat în legile statului, obligator și pentru susținătorii școlilor confesionale, — va fi solvit din cassa Reuniunii în rate lunare anticipative —; apoi cuartir liber în edificiul școlii.

Candidatele, cari pe lângă calificarea necesară învățătorilor dela școlile elementare populare cu limba de propunere română, vor dovedi că posedă calificare corespunzătoare și din lucrul de mână și pian, — vor fi preferite.

Nou aleasa învățătoare e îndatorată să observe dispozițiile regulamentului intern al Reuniunii; să conducă elevele școlii în fiecare Duminică și sărbătoare la biserică; în caz de lipsă să catehizeze, — deci va trebui să poșadă calificarea necesară și din studiul religiunii; iar pentru cazul când la aceasta școală s'ar inaugura cursul de repetiție economic, e îndatorată să instrueze elevele acestui curs, fără a reflecta la alte dotațiuni.

Din ședința comitetului Reuniunii femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur, ținută la 29 Maiu 1914.

Ana Filip
prezidentă.

Iosif Gombos
secretar.

